
Notica o prostoru in vrednotah

Author(s): Pavel GANTAR

Source: *Urbani Izziv*, No. 18, VREDNOTE IN VREDNOTENJE (december 1991 / December 1991), p. 6

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180670>

Accessed: 30-10-2018 08:33 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Pavel GANTAR

Notica o prostoru in vrednotah

Odkar obstaja moderna družbena znanost, torej vsaj od Maxa Webra naprej, obstaja tudi spor okoli vrednot. Ali je mogoče družbena dejstva, procese in pojave, ki so rezultat človekovega delovanja, pojasniti vrednostno nevtralnno oziroma po vzoru naravoslovnih znanosti? Ali se moramo v družbenih znanostih (sem sodi tudi urbanizem če se ukvarja s študijem človekovih posegov v prostor) zadovoljiti s poskusom interpretacije in razumevanja subjektivno dojelega smisla delovanja ali pa lahko uporabimo pojasnjevalne modele, bodisi vzročne ali verjetne? No, na ta vprašanja ne bo mogoče odgovoriti v tem prispevku niti ne v kakšnem daljšem; če bi jih namreč uspeli razrešiti, bi obenem razrešili temeljno dilemo družbenih znanosti. Pač pa upam, da smo dovolj nazorno opozorili, da se sodobna družbena znanost giblje v napetosti med poskusom, da bi s pomočjo objektivne analize po vzoru naravoslovne znanosti čim bolj natančno pojasnili določena dogajanja, in tem, da nam s takšno analizo subjektivni smisel in pomen tistih, ki so določena dogajanja sprožili, navkljub takšni analizi ni nič bližji in nič bolj dostopen. Skratka, še tako dobro metodološko zasnovana in izpeljana empirična analiza dogajanj v prostoru, ki nam jo omogočata moderna tehnologija in softver, nam navsezadnje ne more nadomestiti čisto človeške odločitve, kaj bomo še naprej počenjali v določenem prostoru.

Moderne in postmoderne družbe zaznamuje pluralizem vrednostnih sistemov, kar preprosto pomeni, da te družbe lahko obstajajo tudi, če imajo ljudje povsem različne interpretacijske okvire za razlago pomenov delovanj. Pomembno je le, da obstajajo mehanizmi, ki omogočajo organiziran konflikt in njegovo razreševanje v kontekstu vnaprej postavljenih pravil igre. Moderno formalno pravo s svojim proceduralnim in

"nevsebinskim" značajem omogoča, da so vrednostni konflikti znosni in nedestruktivni.

Za urbanizem ima to spoznanje pomembne implikacije. Ne smemo si prizadevati, da bi lastne vrednote, pa če so še tako močno "podprte" z znanostjo, na silo vsiljevali prebivalcem. Toda ali nismo s tem padli v popolni vrednostni relativizem, ko so vse vrednote v zvezi s prostorom načeloma povsem enakopravne in je torej realizacija enega niza vrednot? v vrednostnem smislu povsem enaka kot realizacija drugega niza vrednot. V tem primeru je povsem očitno, da bodo v prostoru realizirane vrednote tistih družbenih skupin, ki imajo moč in sredstva za njihovo udeležanje. Skratka, vrednostni relativizem kot rezultat pluralizma vrednot pripelje do tega, da so vrednote močnejših tudi močnejše vrednote. Vendar pa mislim, da ni nujno, da vrednostni pluralizem nujno vodi k vrednostnemu relativizmu.

S konceptom javne dobrine, ki je še posebej uporabna na primeru prostora, se je relativizmu mogoče izogniti. Vseh tistih vrednot in z njimi povezanih interesov, ki devalvirajo prostor kot javno dobro, ni mogoče obravnavati enakopravno s tistimi vrednotami, ki ohranjajo značaj prostora kot javne dobrine. V skladu s tem je vrednostno opravičljiv samo tisti poseg v prostor, ki ob tem, da nekaterim prinaša koristi, negativno ne prizadene drugih ljudi. To pa pomeni, da se moramo odpovedati utilitarnemu gledanju na prostor, ki je predvsem poceni dobrina in vir za na industrializaciji temelječo urbanizacijo, in prostor z vsemi njegovimi značilnostmi obravnavati kot vrednoto samo po sebi.

dr. Pavel Gantar, dipl. soc., Fakulteta za družboslovne vede, Ljubljana.